

Wyrok z dnia 9 stycznia 2001 r.

I PKN 172/00

1. Pracownik samorządowy nabywa prawo do odprawy pieniężnej przy przechodzeniu na emeryturę (art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych, Dz.U. Nr 21, poz. 124 ze zm. w związku z art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych, Dz.U. Nr 31, poz. 214 ze zm.; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 86, poz. 953), co znaczy, że do nabycia tego prawa wystarczające jest przejście na emeryturę pozostające w związku czasowym z ustaniem zatrudnienia.

2. Pracownik przechodzący kilkakrotnie na emeryturę u różnych pracodawców ma prawo wyboru pracodawcy zobowiązanego do wypłaty odprawy emerytalnej.

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2001 r. sprawy z powództwa Mikołaja B. przeciwko Urzędowi Gminy w M. o odprawę emerytalną, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 grudnia 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 30 grudnia 1999 r. [...] oddalił apelację Mikołaja B. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 20 września 1999 r. [...], oddalającego jego powództwo apelującego o odprawę emerytalną.

Sąd ustalił, że powód był zatrudniony do dnia 12 września 1994 r. w Szkole Podstawowej w M. Uchwałą Rady Gminy z dnia 9 września 1994 r. został wybrany na stanowisko wójta gminy M. Stosunek pracy na tym stanowisku ustał w dniu 5 listopada 1998 r. w związku z wygaśnięciem mandatu wskutek upływu kadencji. Od 15 sierpnia 1993 r. Mikołaj B. pobierał emeryturę nauczycielską, zawieszając świadczenie na czas pełnienia funkcji wójta.

Powód wywodzi swoje prawo do odprawy emerytalnej z treści art. 21 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. Nr 21, poz. 124 ze zm.) w związku z art. 28 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych i § 8 ust. 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1990 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 111, poz. 493). W ocenie Sądu, roszczenie Mikołaja B. jest bezzasadne. Konieczną przesłanką nabycia prawa do odprawy jest przejście pracownika samorządowego na emeryturę. Przejście pracownika samorządowego na emeryturę oznacza „nie tylko zaprzestanie pracy, lecz także nabycie z tytułu zatrudnienia w Urzędzie Gminy prawa do emerytury”. Warunek ten nie został przez powoda spełniony. Z ustaniem zatrudnienia nie nastąpiło nabycie przez niego prawa do świadczeń emerytalnych. Mikołaj B. nie przeszedł z Urzędu Gminy na emeryturę, lecz powrócił do posiadanego uprzednio statusu emeryta nauczyciela. W sferze jego uprawnień emerytalnych nie nastąpiła żadna zmiana wynikająca z zatrudnienia w Urzędzie Gminy.

Mikołaj B. zaskarżył ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego „przez błędną wykładnię art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych polegającą na przyjęciu, że z chwilą zaprzestania pracy w urzędzie gminy i przejścia na emeryturę powód nie nabył uprawnień do odprawy emerytalnej jako pracownik samorządowy”, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zasądzenie dochłodzonej pozwem kwoty stanowiącej równowartość odprawy, ewentualnie o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, w obu przypadkach z przyznaniem od strony pozwanej kosztów postępowania.

Zdaniem pełnomocnika skarżącego, błędny jest pogląd Sądu, że warunkiem nabycia prawa do odprawy na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o pracownikach samorządowych jest nabycie uprawnień emerytalnych w Urzędzie Gminy. Przepis ten prawo do odprawy wiąże z przejściem na emeryturę, a nie z osiągnięciem wieku emerytalnego. „Podjęcie korzystania ze świadczeń emerytalnych i przyjęcie statusu

społecznego emeryta oznacza właśnie przejście na emeryturę”. Nie ma w sprawie żadnego znaczenia fakt, z jakiego tytułu skarżący nabył prawo do emerytury - jako pracownik samorządowy czy jako nauczyciel. Okolicznością istotną jest to, że przechodząc do pracy samorządowej nie otrzymał on z powodu podjęcia zatrudnienia w Urzędzie Gminy odprawy ze szkoły, w której był zatrudniony jako nauczyciel. Ponadto, na czas pełnienia funkcji wójta powód zawiesił emeryturę. Odmowa przyznania Mikołajowi B. odprawy emerytalnej - świadczenia socjalnego narusza nie tylko prawo, ale i zasady współżycia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r., pracownikom samorządowym, przy odpowiednim zastosowaniu art. 28 ustawy o pracownikach urzędów państwowych, przysługuje przy przechodzeniu na emeryturę jednorazowa odprawa. Według art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 214 ze zm.), pracownikowi przechodzącemu na emeryturę przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości stanowiącej wielokrotność miesięcznego wynagrodzenia, zależna od okresu pracy w urzędzie. Powołane przepisy są szczególnymi w rozumieniu art. 5 KP. Do pracowników samorządowych nie ma zatem zastosowania art. 92¹ KP w takim zakresie, w jakim ich prawo do odprawy emerytalnej normuje art. 21 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. Przejściem na emeryturę jest zamiana statusu pracownika lub pracownika - emeryta na status wyłącznie emeryta. Następuje ono zawsze i tylko przez rozwiązanie stosunku pracy. Dopóki bowiem trwa stosunek pracy osoba pobierająca emeryturę nie przestaje być pracownikiem. Ani nabycie przez pracownika prawa do emerytury, ani przyznanie świadczenia, ani nawet jego wypłata nie stanowią zdarzeń powodujących ustanie zatrudnienia. Pracownik pobierający emeryturę w czasie nieprzerwanie trwającego stosunku pracy przechodzi więc na emeryturę dopiero po ustaniu tego zatrudnienia. Pracownikowi samorządowemu odprawa przysługuje „przy przechodzeniu na emeryturę”, a nie w związku z przejściem na emeryturę. Znaczy to, że przejście na emeryturę nie musi pozostawać w żadnym innym, poza czasowym, związku z ustaniem zatrudnienia.

Powód nabył prawo do emerytury nauczycielskiej i pobierał to świadczenie od 15 sierpnia 1993 r., kontynuując pracę pedagogiczną. Łączący Mikołaja B. i Szkołę

Podstawową w M. stosunek pracy został rozwiązany w dniu 12 września 1994 r. na mocy porozumienia stron w związku z wyborem powoda, w dniu 9 września 1994 r., na stanowisko wójta Gminy M., a nie ze względu na jego przejście na emeryturę (co ewentualnie mogłoby uzasadniać tezę o obowiązku wypłaty odprawy emerytalnej przez pracodawcę, u którego powód nabył prawo do emerytury). W okresie zatrudnienia na stanowisku wójta powód nie pobierał emerytury. Przed ustaniem zatrudnienia w Urzędzie Gminy nie przechodził na emeryturę. Gdyby jednak nawet potraktować rozwiązanie stosunku pracy na stanowisku nauczyciela jako związane z przejściem na emeryturę, co jest prawie niemożliwe do wykazania, to i tak fakt ten nie byłby decydujący dla prawa powoda do odprawy emerytalnej przy ponownym przejściu na emeryturę, po rozwiązaniu stosunku pracy z wyboru. Bezsporną jest okoliczność, że Mikołaj B. nie otrzymał odprawy emerytalnej od Szkoły Podstawowej w M. Przepisy nie wskazują pracodawcy zobowiązanego do wypłaty odprawy w sytuacji kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę u różnych pracodawców. Należy zatem rozumieć, że wybór dłużnika należy w takich razach do pracownika. Prawo do odprawy nie jest wszak związane z okresem pracy u określonego pracodawcy (choć może to mieć znaczenie dla wysokości odprawy), a tylko z przejściem pracownika u niego na emeryturę.

Warunki nabycia prawa do emerytury określają przepisy ubezpieczeniowe: ogólne - ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) oraz szczególne - między innymi art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.). Ustawodawca nie uzależnił prawa do odprawy emerytalnej od warunków, na jakich przyznane zostało pracownikowi świadczenie z ubezpieczenia społecznego. Może to być zatem także emerytura tzw. wcześniejsza (czy według terminologii przyjętej w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. „na-leżna bez względu na wiek” lub pomostowa). Brak jest jakichkolwiek podstaw normatywnych do konstruowania dodatkowej przesłanki nabycia prawa do odprawy, jaką miałyby być nabycie prawa do emerytury na warunkach przewidzianych dla pracowników urzędów państwowych (samorządowych), którzy objęci są powszechnym systemem ubezpieczenia emerytalnego. Art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych, a także art. 28 ustawy o pracownikach urzędów państwowych, są przepisami quasiwynagrodzeniowymi. Należy je wyklądać ściśle. Nakaz ścisłej interpretacji przepisu prawa znaczy nie tylko zakaz jego wykładni rozszerzającej, ale także zwę-

żającej. Skoro pracownikowi samorządowemu przysługuje jednorazowa odprawa przy przejściu na emeryturę, to do nabycia prawa do tego świadczenia konieczne jest tylko przejście na emeryturę. Nic nadto.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹³ KPC, orzekł jak w sentencji.

=====